

PUBMET 2016: TREĆA KONFERENCIJA - ZNANSTVENO OBJAVLJIVANJE U KONTEKSTU OTVORENOG PRISTUPA

Zadar, 19.-21. listopada 2016.

U organizaciji Odjela za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i zagrebačkog Instituta Ruđer Bošković, u Zadru se od 19. do 21. listopada održala 3. konferencija o znanstvenome izdavaštvu u kontekstu otvorene znanosti. Konferencija je okupila stotinjak sudionika, pretežito urednika i/ili članova uredništva hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa, stručnjaka i studenata s područja informacijskih znanosti te knjižničara. Glavni je cilj ove konferencije razgovarati i razmjenjivati iskustva o svim aspektima suvremene znanstvene komunikacije i znanstvenoga izdavaštva, posebice onima koji proizlaze iz otvorenoga pristupa, kao i o promjenama u mjerenju znanstvene uspješnosti te uporabi novih pokazatelja u provođenju znanstvene politike na institucionalnoj i nacionalnoj razini.

Glavne teme ovogodišnjega skupa bile su:

- vrednovanje znanstvenog doprinosa i implementacija otvorenog pristupa
- recenzija i odgovorna provedba istraživanja

- otvoreni pristup i uloga knjižnica
- dobra praksa u znanstvenome objavljivanju te
- znanstveno izdavaštvo u Hrvatskoj.

Uz izlaganja inozemnih i domaćih stručnjaka, održane su i dvije radionice.

Nekoliko pozvanih inozemnih predavača prikazalo je iskustva u implementaciji otvorenoga pristupa te primjeni novih načina vrednovanja znanstvene produkcije u različitim europskim državama.

Gunnar Sivertsen, istraživač s Nordijskog instituta za proučavanje inovacija, istraživanja i obrazovanja (NIFU), jedne od vodećih europskih ustanova u tom području, govorio je o izvorima podataka i pokazateljima koji osiguravaju uravnoteženo uključivanje svih znanstvenih područja u ocjenu znanstvene aktivnosti i znanstvene uspješnosti. Spomenuo je glavne prepreke neujednačenom obuhvatu pojedinih znanstvenih područja, kao što su razlike u načinu znanstvene komunikacije, formatu i jeziku objavljivanja. Kao jedno od rješenja istaknuo je implementaciju nacionalnih sustava znanstvenih informacija (tzv. CRIS) koji bi osiguravali prikupljanje i obradu svih podataka o znanstvenoj djelatnosti te svih podataka o objavljenim radovima bez obzira gdje su objavljeni, u kojem obliku i na kojem jeziku. Sivertsen je predstavio i norveški model praćenja znanstvene produkcije i načina njezina vrednovanja kako bi se neutralizirale razlike među znanstvenim područjima.

Dominic Tate, sa Sveučilišta u Edinburghu prikazao je britanski sustav ocjenjivanja istraživačke kvalitete visokoškolskih ustanova, tzv. REF (eng. *Research Excellence Framework*). Autori koji djeluju na sveučilištima moraju u tu svrhu, unutar 3 mjeseca, u sveučilišne institucijske repozitorije pohraniti završne verzije rukopisa svih članaka i konferencijskih priopćenja koji su prihvaćeni za objavljivanje. Radovi koji nisu pohranjeni u repozitorije ne uključuju se u proces vrednovanja. Time se ujedno osvještava i važnost otvorenoga pristupa te povećava javni uvid u znanstvenu produktivnost.

Slovenska iskustva s otvorenim pristupom znanstvenim radovima iznio je Miro Pušnik iz ljubljanske Centralne tehničke knjižnice sa suradnicima. Iako je donesena nacionalna strategija otvorenog pristupa, istaknuto je da u slovenskoj znanstvenoj zajednici treba još dosta raditi na promicanju otvorenoga pristupa te na snažnijoj ulozi koju bi mogao imati nacionalni sustav institucijskih repozitorija.

Na drugu temu konferencije odnosila su se četiri izlaganja. Budući da se o snagama i slabostima tradicionalnog recenzijskog postupka neprekidno raspravlja u znanstvenoj zajednici, posebno zanimljivo bilo je izlaganje Flaminia Squazzonija sa Sveučilišta u Brecsi, poznatog europskog stručnjaka u području testiranja novih, eksperimentalnih modela recenzijskog postupka. Izlaganje je obuhvatilo, prije sve-

ga, modele otvorene recenzije te prednosti i nedostatke za autore i za recenzente. Dvije autorice s Medicinskog fakulteta u Rijeci, Ksenija Baždarić i Vanja Pupovac, govorele su o plagijarizmu i načinima njegova otkrivanja u znanstvenim člancima, a Radovan Vrana s Filozofskog fakulteta u Zagrebu prikazao je rezultate istraživanja stavova urednika hrvatskih znanstvenih časopisa s područja društvenih znanosti o recenzijskom postupku i načinima kako taj postupak unaprijediti.

Istraživačka i praktična iskustva u izdavanju znanstvenih časopisa sa sudionicima konferencije podijelili su domaći i inozemni predavači. Ana Marušić sa Sveučilišta u Splitu posebno se osvrnula na tzv. male znanstvene časopise i na mogućnosti koje im pružaju digitalne tehnologije i društveni mediji. Autorice iz Središnje medicinske knjižnice Medicinskog fakulteta u Zagrebu analizirale su uređivačku praksu hrvatskih medicinskih časopisa s aspekta međunarodnih standarda uređivanja i izdavanja medicinskih časopisa. Želimir Kurtanjek, glavni urednik časopisa »Chemical and Biochemical Engineering Quarterly« tematizirao je znanost »velikih podataka« i prilagodbu izdavačke politike znanstvenih časopisa objavljivanju velikih skupova podataka. Skupina autorica s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Filozofskog fakulteta u Zadru prikazale su razvoj informacijskih znanosti u Hrvatskoj temeljem analize naslova radova pohranjenih u hrvatskoj bibliografskoj bazi CROSBİ.

Posljednji dio konferencije odnosio se na stanje i mogućnosti znanstvenog izdavaštva u Hrvatskoj. Veliko zanimanje izazvalo je izlaganje Siniše Zrinščaka i Marije Tomečak s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Mjesto i uloga hrvatskih znanstvenih časopisa razmotrena je s tri aspekta. Analizirani su najprije podatci o financiranju znanstvenih knjiga i časopisa od 2000. do 2016. godine, a potom i kriteriji Ministarstva znanosti i obrazovanja RH koji su se pri tome primjenjivali. Prikazane su razlike među znanstvenim područjima te utjecaj financiranja na međunarodnu vidljivost i kvalitetu časopisa. Zbog nepostojanja nacionalne politike u tom segmentu, znanstveni časopisi na različite načine bore se s problemima koje im donosi nedostatno financiranje i trendovi u globalnom znanstvenom izdavaštvu.

O multimediji kao podlozi objavljivanja znanstvenih članaka, na primjeru časopisa »Acta Graphica«, govorili su Vilko Žiljak i suradnici, dok su Nina Antičić i suradnici analizirali mogućnosti samoodržanja u otvorenom pristupu na primjeru časopisa »Brodogradnja«.

Posljednja dva izlaganja, jedno autora sa Sveučilišta u Splitu, a drugo s Filozofskog fakulteta u Zadru, odnosila su se na korištenje digitalnih udžbenika u studentskoj populaciji i primjerenost tih udžbenika svladavanju propisanog nastavnog programa.

Sve održane prezentacije mogu se pogledati na mrežnoj adresi: <http://pubmet.unizd.hr/>.

Vrijednost ove konferencije nalazi se, prije svega, u odabiru tema koje su samo sporadično ili nisu uopće sadržane u programima sličnih skupova u Hrvatskoj. Uloga znanstvenih časopisa koji su, s jedne strane, glas nacionalne znanstvene zajednice, a s druge strane njezin prozor u svijet, neobično je važna u kontekstu šire rasprave o mjestu i društvenoj ulozi znanosti i znanstvenih istraživanja. Promjene koje se događaju u znanstvenom izdavaštvu na globalnom planu toliko su brze i velike, a njihovi refleksi u domaćoj izdavačkoj zajednici toliko zamjetni, da daju opravdanje održavanju PUBMET-a svake godine.

Priredila: Jelka Petrak